Tuomas Ojanen
15.11.2017

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

HE 158/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland –nimisestä osakeyhtiöstä. Samalla Innovaatiorahoituskeskus Tekesistä annettu laki ja Finpro – nimisestä osakeyhtiöstä annettu laki ehdotetaan kumottavaksi.

Esityksen mukaan Innovaatiorahoituskeskus Tekes muuttuisi Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandiksi ja Finpro Oy Business Finland Oy:ksi. Rahoituskeskus kuuluisi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan. Yhtiö olisi valtion kokonaan omistama ja rahoituskeskuksen omistajaohjauksessa.

Kuten esityksen säätämisjärjestysjaksosta ilmenee, esityksen valtiosääntöoikeudellinen merkityksellisyys liittyy ennen muuta perustuslain 124 §:ään. Jaksossa selostetaan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä siltä osin kuin kysymys on ollut julkisten hallintotehtävien osoittamisesta osakeyhtiömuotoisesti järjestettyjen tai ainakin vahvoja yksityisoikeudellisia piirteitä sisältävien elinten hoidettavaksi (ks. PeVL 8/2014 vp ja PeVL 2/2001 vp).

Esityksen valmistelua selostavasta jaksosta 5 ilmenee, että ”(e)räissä lausunnoissa paljoksuttiin yhtiössä hoidettavien julkisten hallintotehtävien määrää.” Esityksen mukaan oikeusministeriö ”katsoi että hallituksen esitysluonnoksessa ei ole perustuslain 124§:n kannalta riittäviä perusteluita yhtiömuodon tarkoituksenmukaisuudesta eikä kaavailtua esittelymenettelyä yhtiöstä virastoon voida toteuttaa. VM lausunto oli samalla kannalla.” Esityksen mukaan ”(s)aadut lausunnot on huomioitu erityisesti oikeudellisten kommenttien kuten julkisten tehtävien hoitamisen osalta. Lakiehdotus on tältä osin erilainen ja julkisen vallan tehtäviä jää virastoon alkuperäistä suunnitelmaa enemmän.” (s. 30).

Nähdäkseni lakiehdotus täyttää riittävästi ne edellytykset, joita perustuslain 124 § asettaa julkisen hallintotehtävän antamiselle muulle kuin viranomaiselle. Viittaan perusteluina esityksen säätämisjärjestyksestä sekä yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevään.

Vaikka ehdotetun järjestelyn tarkoituksenmukaisuudesta voitaisiin kenties edelleen esittää joitain epäilyjä, perustuslain 124 §:n tarkoituksenmukaisuusvaatimus ei kuitenkaan muodostu esteeksi, varsinkin kun kysymys on valtakunnallisista innovaatiotoimintaan, kansainvälistymiseen, ulkomaisiin investointeihin ja matkailun edistämiseen liittyvistä toiminnoista, joissa ei ole kyse välittömästi perusoikeuksia toteuttavista hallintotehtävistä.

Ehdotuksessa on säännösperusteisesti pyritty varmistamaan perustettavan osakeyhtiön hallinnollinen ohjaus ja valvonta (ks. erit. 1 ja 16 §). Sitä vastoin *rahoituskeskuksen*

valvonnasta ei ole nimenomaisesti mainintaa lakiehdotuksessa, vaan lakiehdotuksen 1 §:n 1 momentissa ”vain” säädettäisiin, että työ- ja elinkeinoministeriö ”ohjaa Rahoituskeskuksen toimintaa”. Vaikka rahoituskeskus kuuluminen työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan sinänsä mahdollistaa ministeriön valvonnan suhteessa keskuksen toimintaa, lakiehdotuksen 1 §:ää voisi kuitenkin täydentää nimenomaisella maininnalla asiasta (”Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa *ja valvoo* Rahoituskeskuksen toimintaa.”)

Helsingissä 15. päivänä marraskuuta 2017

Tuomas Ojanen

OTT, professori

Helsinki